

Употреба на сегашно време, бъдеще време, минало свършено време и минало неопределено време

I. Сегашно време

1. Глаголът е в сегашно време, когато действието протича в момента на говоренето:

*В момента **закусвам**.*

2. В сегашно време се предават повтарящи се или непрекъснати действия:

*Сутрин **пия** кафе.*

*Цял ден **вали** сняг.*

3. В сегашно време се изразяват обобщени истини за реалността:

*Кафе **пият** хората по цял свят.*

*Кафето **е** растение.*

*Науката за растенията **се нарича** ботаника.*

*Науката **показва** процеса на опознаване на света.*

4. В сегашно време се предават действия от миналото в научни текстове:

*В края на 19 в. Иван Вазов **създава** първия български роман с високохудожествена стойност. **Озаглавява** го „Под игото“.*

5. Глаголът е в сегашно време в подчинени изречения, когато изразява едновременност с действието (минало, сегашно или бъдещо) в главното изречение:

*Вчера ѝ казах да **дойде** у нас.*

*Сега ѝ казвам да **дойде** у нас.*

*Утре ще ѝ кажа да **дойде** у нас.*

II. Бъдеще време

1. Глаголът е в бъдеще време, когато действието ще се извърши след момента на говоренето:

*Утре **ще** поканя Мая на среща.*

2. С бъдеще време на глагола може да се изрази предположение:

*Тя сега вероятно **ще е** вкъщи.*

Обикновено в тази употреба във формата за бъдеще време се включва частицата „да“:

*Тя сега вероятно **ще да е** вкъщи.*

3. Глаголът е в бъдеще време в подчинени изречения, когато изразява следходност спрямо действието (минало, сегашно или бъдещо) в главното изречение:

*Вчера ѝ казах, че **ще имам** гости.*

*Сега ѝ казвам, че **ще имам** гости.*

*Утре ще ѝ кажа, че **ще имам** гости.*

III. Минало свършено време

1. Глаголът е в минало свършено време, когато действието е извършено в конкретен момент преди момента на говоренето:

Вчера обядвах с Мартин.

С минало свършено време се показва, че говорещото лице е свидетел на действието:

*Той **влезе** в магазина. (→ Знам със сигурност, защото го видях.)*

Действието е еднократно и завършено:

Вече я попитах.

IV. Минало неопределено време

1. Глаголът е в минало неопределено време, когато действието е извършено в неопределен момент преди момента на говоренето:

Някога съм ходил в Париж.

2. Минало неопределено време се употребява, когато целта е да се придаде важност не на самото действие, а на резултата от действието:

Чел съм я тази книга. (→ Важно е не че съм стоял с книгата в ръце и съм провел процеса на четене, а че вече познавам тази книга.)

3. С минало неопределено време се показва, че говорещото лице не е свидетел на действието и го предава по чужди думи:

Той е посетил Ваня. (→ Тя ми каза това, аз не съм видял.)

4. Когато говорещото лице не е свидетел на действието, може да изрази предположение за действието поради някакви обстоятелства. В този случай също се използва минало неопределено време:

Майка ми е била вкъщи. (→ Така мисля, защото на масата има супа.)

4. Глаголът е в минало неопределено време в подчинени изречения, когато изразява предходност спрямо действието (минало, сегашно или бъдещо) в главното изречение:

Вчера ѝ казах, че съм получил писмо.

Сега ѝ казвам, че съм получил писмо.

Утре ще ѝ кажа, че съм получил писмо.